

Voortgangsrapportage Agenda Integratie per december 2016

Behorende bij de Voortgangsbrief Agenda Integratie 2016

Op 19 februari 2013 ontving uw Kamer de Agenda Integratie¹, waarin de uitgangspunten, doelstellingen en maatregelen van dit kabinet op het gebied van integratie zijn benoemd. Net als in de voorgaande jaren² informeer ik u aan het eind van dit jaar met deze Voortgangsrapportage en daarbij horende brief over de voortgang van deze Agenda Integratie.

In deze rapportage treft u een uitgebreide weergave van de voortgang van verschillende onderdelen van de Agenda³. Tevens wordt hierin per onderdeel een vooruitblik gegeven op de belangrijkste op dit moment geplande activiteiten voor de komende periode. Bovendien wordt er per onderdeel de stand van zaken met betrekking tot het parlementaire verkeer gegeven (Kamervragen daargelaten).

Daarbij wordt, binnen het onderdeel "Aanpak discriminatie en sociale inclusie", uitgebreid toegelicht hoe het Kabinet tegemoet gekomen is aan de motie Bisschop⁴, die betrekking heeft op het verzoek om aandacht voor tegengaan van antisemitisme op Europees Niveau te vragen. Tevens wordt in deze rapportage, bij de bespreking van de voortgang op programma Zelfbeschikking, ingegaan op de toezeggingen die ik gedaan heb tijdens het AO huwelijksdwang en achterlating van 7 april 2016, met betrekking tot een onderzoek naar diemima's waar hulpverleners mee te maken hebben, het verzoek om meer inzicht in interventies op het gebied van preventie en de toezegging om seksuele diversiteit toe te voegen aan burgerschapsonderwijs op scholen.

¹ Tweede Kamer, vergaderjaar 2012 – 2013, 32 824, nr. 80

² Tweede Kamer, vergaderjaar 2013 – 2014, 32 824, nr. 47; Tweede Kamer, vergaderjaar 2014 - 2015, 32 824, nr.79; en Tweede Kamer, vergaderjaar 2015-2016, 32824, nr. 118

³ Over de voortgang van het Actieprogramma Integrale Aanpak Jihadisme wordt uw Kamer niet via deze rapportage, maar via een afzonderlijke voortgangsrapportages geïnformeerd, waarvan de laatste op 14 november j.l. aan uw Kamer aangeboden is (Tweede Kamer, Vergaderjaar 2016–2017, 29 754, nr. 406)

⁴ Tweede Kamer, vergaderjaar 2014-2015 34 166, nr. 17

<i>Programma</i>	Tel mee met Taal en Taalakkoord Werkgevers
<i>Maatschappelijke doelstelling programma</i>	
<p>Het interdepartementale programma Tel mee met Taal (OCW, SZW, VWS) richt zich op het verhogen van de maatschappelijke zelfredzaamheid van laaggeletterde mensen door het verbeteren van hun taalvaardigheid. Dat geschiedt via leesbevordering en via het vinden van laaggeletterden en het toeleiden naar taalscholing.</p> <p>Het Taalakkoord Werkgevers maakt deel uit van Tel mee met Taal en richt zich op het stimuleren van werkgevers om te investeren in de taalvaardigheid van hun medewerkers. Om die reden kent het een afwijkende benaderingswijze. Niet de zelfredzaamheid van mensen staat centraal maar taalvaardigheid als werknemersvaardigheid. Werkgevers, branche- en koepelorganisaties, aangesloten bij het taalakkoord, investeren in taal, bijvoorbeeld om veiliger te werken, te kunnen omscholen of het productieproces te verbeteren.</p> <p>De hoofddoelstelling van TmmT is een structurele regionale verankering van de aanpak laaggeletterdheid. Om deze hoofddoelstelling te bereiken is een aantal kwantitatieve doelstellingen geformuleerd:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. In de periode 2016-2018 verbeteren tenminste 45.000 Nederlanders hun taalbeheersing zodanig dat zij aantoonbaar beter scoren op taalbeheersing en maatschappelijke participatie, waaronder arbeidsdeelname. 2. In 2018 worden in totaal 1 miljoen jonge kinderen tot en met de basisschoolleeftijd bereikt met leesbevorderingsactiviteiten, zodat hun taalvaardigheid en leesplezier toenemen. 3. Eind 2017 hebben 300 werkgevers, branches en taalaanbieders zich gecommitteerd aan het belang van taal op de werkvloer. 	
<i>Resultaten en relevante ontwikkelingen</i>	
<p>Om de doelstellingen te bereiken worden onder meer regionale of lokale samenwerkingsverbanden gevormd, en worden taalvrijwilligers geworven en getraind. De Stichting Lezen & Schrijven heeft de opdracht om beide middelen te faciliteren. Een derde middel is het ontwikkelen van instrumenten gericht op het bereiken van oudere laaggeletterden, laaggeletterden met Nederlands als moedertaal en gericht op de training van digitale vaardigheden.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Inmiddels zijn er meer dan 200 gemeenten in meer of mindere mate actief bezig met de aanpak van laaggeletterdheid, waarvan de Stichting Lezen & Schrijven er circa 100 ondersteunt. - In het eerste half jaar van 2016 zijn er bijna 4.700 vrijwilligers en 12.380 bereikt die werken aan hun basisvaardigheden. - Eind 2016 zijn daartoe 7 experimentele projecten gestart voor het bereiken van oudere laaggeletterden en laaggeletterden met Nederlands als moedertaal. - De uitvoering van het Taalakkoord werkgevers is per 1 juli 2016 overgedragen aan de leerwerkloketten. Er zijn Leerwerkloketten in 32 arbeidsmarktregio's. Hiermee is brede uitbouw van het programma mogelijk. Medio november 2016 hebben 73 werkgevers, branche en koepelorganisaties en 24 taalaanbieders zich aan het Taalakkoord Werkgevers verbonden. - Eind 2016 is de subsidieregeling Tel mee met Taal gepubliceerd. Met de subsidie kunnen werkgevers een bijdrage krijgen in de kosten van taaltrainingen op de werkvloer en kunnen lokale en regionale samenwerkingsverbanden een bijdrage krijgen in het uitvoeren van hun regionale/lokale taalakkoord. Er zijn 2 aanvraagperioden. De eerste start per 1 januari 2017. 	
<i>Belangrijkste punten voor 2017</i>	
<p>In 2017 wordt het programma Tel mee met Taal voortgezet met:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uitbouw lokale netwerkaanpak - Sluiten regionale Taalakkoorden - Voortgang leesbevordering 	

- Uitvoering 7 experimenten- Kennis en communicatie- Uitvoering subsidieregeling- Verdere uitbreiding Taalakkoord werkgevers

<i>Stand van zaken parlementaria</i>

Niet van toepassing

<i>Programma</i>	Nieuwkomers (Inburgering)
<i>Maatschappelijke doelstelling programma</i>	
<p>De uitvoering van de Wet inburgering (Wi) is erop gericht om nieuwkomers in Nederland de taal eigen te laten maken en kennis op te laten doen van de samenleving en de arbeidsmarkt, zodat zij in staat zijn om een zelfredzaam bestaan op te bouwen. Met de uitvoering van de Wet inburgering Buitenland (Wib) wordt beoogd om gezinsmigranten in eigen land voor te bereiden op het leven in Nederland.</p>	
<i>Resultaten en relevante ontwikkelingen</i>	
<p>In 2016 is het drie jaar geleden dat de Wet Inburgering in werking is getreden. Inburgeraars hebben drie jaar de tijd voor de verplichte inburgering die bestaat uit verschillende onderdelen. Voor de eerste lichter inburgeraars uit 2013 is inmiddels de termijn verstreken. Daarmee hebben we zicht op de eerste resultaten en op de knelpunten van het stelsel. Het stelsel wordt gekenmerkt door eigen verantwoordelijkheid, resultaatverplichting en marktwerking.</p> <p>Met de brieven van 8 februari 2016 (Tweede Kamer, vergaderjaar 2015-2016, 32824, nr. 121), 20 april 2016 (Tweede Kamer, vergaderjaar 2015-2016, 32824, nr. 129) en 11 oktober (Tweede Kamer, vergaderjaar 2015-2016, 32 824, nr. 161) is de Tweede Kamer geïnformeerd over de ontwikkelingen en resultaten op het terrein van inburgering, zoals:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het cursusaanbod van taalaanbieders, de spreiding van het aanbod en de ontwikkeling van de markt rond Inburgering. - Slagingspercentages uitgesplitst naar gezinsherenigers en asielmigranten voor het cohort 2013 en de daarop volgende cohorten. - Het inzagerecht bij de inburgeringsexamens. - De ontwikkeling van voorbeeld- en oefenexamens via de DUO website. - Onderzoek naar het examenonderdeel leesvaardigheid - Verruiming van het aantal uren voorinburgering in de AZC's - Toevoeging van het examenonderdeel ONA (oriëntatie op de Nederlandse arbeidsmarkt). - De technische ontwikkelingen bij de afname van het basisexamen inburgering in het buitenland - De uitspraak van het Europese Hof van Justitie inzake het basisexamen inburgering. - De aanbesteding die in 2016 heeft plaatsgevonden voor de onderdelen Lezen, Luisteren en Schrijven van het inburgeringsexamen. Onderdeel van de aanbesteding is ook de training van de beoordelaars van het schrijfexamen. Cito is uit de aanbesteding gekomen als nieuwe partij. 	
<i>Belangrijkste punten voor 2017</i>	
<p>Voor 2017 ligt de focus op het aanpakken van de knelpunten die zijn gesignaleerd bij de drie pijlers van het stelsel: eigen verantwoordelijkheid, de resultaatverplichting en de marktwerking.</p> <p>Voor de Wet Inburgering gaat het om:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Informatievoorziening aan inburgeraars verbeteren - Verbeteren van de kwaliteit van het aanbod van cursussen en toezicht daarop. - Meer transparantie rond tarieven, opzet en kwaliteit. - Inzet gericht op een gelijk speelveld waarbij prijs en kwaliteit van taalaanbieders beter inzichtelijk worden. - Gemeenten faciliteren in hun rol (o.a. gericht op good practices en ruimte die taaleis in de Participatiewet geeft) - Handhaving van de inburgeringsplicht voor nieuwkomers van wie de termijn afloopt. - Uitwerken beleid risicogroepen met achterblijvende slagingspercentages - Programma voorbereiding op inburgering voor asielmigranten. - Nieuwkomers met een hoger opleidingsniveau stimuleren voor het Staatsexamen te kiezen 	

i.p.v. voor het (lagere niveau van het) Inburgeringsexamen.

- Stimuleren van duale trajecten en het volgen van een (beroeps)opleiding
- Monitoring op cijfers van DUO en de IND
- Verbeteren dossieroverdracht vanuit AZC's naar gemeenten

Voor de Wet Inburgering Buitenland gaat het om:

- Verbetering van de organisatie van afname van examens in het buitenland
- Uitbereiding beschikbare talen zelfstudiepakket en aanbesteding aanbieder zelfstudiepakket

Stand van zaken parlementaria

- Motie-Dibi over het monitoren van de effecten van de gewijzigde wet (participatie d.m.v. scholing en/of (vrijwilligers)werk): De Kamer wordt hierover eind 2017 geïnformeerd.

<i>Programma</i>	Participatieverklaring
<i>Maatschappelijke doelstelling</i>	
<p>In de Integratie Agenda is door het Kabinet de participatieverklaring aangekondigd. De participatieverklaring maakt voor asielmigranten onderdeel uit van de maatschappelijke begeleiding en wordt in een wijziging van de Wet inburgering geïntroduceerd. De participatieverklaring maakt vanaf inwerkingtreding van de gewijzigde Wet ook onderdeel uit van het inburgeringsexamen voor asielmigranten en gezinsmigranten. Het doel van de participatieverklaring is een zo snel mogelijke kennismaking van de nieuwkomer met de Nederlandse kernwaarden.</p>	
<i>Resultaten en relevante ontwikkelingen</i>	
<ul style="list-style-type: none"> - Conform de afspraken uit het Bestuursakkoord is vanaf 1 januari 2016 de bijdrage voor maatschappelijke begeleiding verhoogt van €1000,- naar €2370,- per inburgeringsplichtige vergunninghouder. - Om gemeenten te stimuleren de participatieverklaring te implementeren is in de zomer van 2016 aan de verhoging van het budget voor maatschappelijke begeleiding de voorwaarde verbonden een plan van aanpak voor implementatie van de participatieverklaring vóór 1 september naar het COA te sturen. Inmiddels heeft 98% van de gemeenten een dergelijk plan ingestuurd. - De voortgang van de implementatie wordt door SZW gemonitord tot aan inwerkingtreding van de Wet inburgering. - In juni 2016 heeft de TK de motie Marcouch/Heerma aangenomen waarin het Kabinet wordt verzocht met voorstellen te komen om om het actief kennismaken met de Nederlandse cultuur en samenleving onderdeel te maken van (de inburgering en) de participatieverklaring. In dit kader wordt in 2016 gestart met een pilot onder gemeenten en taalaanbieders 	
<i>Belangrijkste punten voor 2017</i>	
<ul style="list-style-type: none"> - De inwerkingtreding van de gewijzigde Wet inburgering per 1 juli 2017 - De financiering van de bijdrage voor gemeenten voor de maatschappelijke begeleiding zal na inwerkingtreding van de gewijzigde Wet inburgering middels een Decentralisatie Uitkering plaatsvinden - In de zomer van 2017 zijn de uitkomsten van de pilot Kernwaarden (motie Marcouch/Heerma) beschikbaar - Uitkomst borging kennis en ervaring van het participatieverklaringstraject van EU-migranten (maart/april 2017). 	
<i>Stand van zaken parlementaria</i>	
<ul style="list-style-type: none"> - Het wetsvoorstel tot wijziging van de Wet inburgering in verband met de participatieverklaring is ingediend bij de Tweede Kamer (TK 2016-2017, 34 584 nr. 2) - De motie Marcouch/Heerma (Parlementaire agenda [02-06-2016] - VAO Inburgering (AO 21/4): De Kamer is in de brief Inburgering van 11 oktober 2016 (TK 2016-2017, 32 824, nr. 161) geïnformeerd over de voortgang van de motie. De resultaten van de pilot zijn in de zomer van 2017 beschikbaar 	

<i>Programma</i>	Vluchtelingen
<i>Maatschappelijke doelstelling</i>	
<p>Het is van groot belang dat de vergunninghouders vanaf dag 1 participeren aan de maatschappij en werken aan hun inburgering en integratie. Door gelijktijdig te werken aan huisvesting, taalverwerving, opleiding en (vrijwilligers)werk verliezen we bij de integratie van vergunninghouders minder kostbare tijd.</p>	
<i>Resultaten en relevante ontwikkelingen</i>	
<p>Het kabinet heeft in 2016 extra inzet gepleegd op de integratie en participatie van asielmigranten, in nauwe samenwerking met betrokken organisaties. Belangrijk hierin waren het afsluiten van het Bestuursakkoord en Uitwerkingsakkoord met de medeoverheden, die ook hen in staat stellen om integratie en participatie stevig ter hand te nemen.</p> <p>Concrete maatregelen om participatie en integratie actiever en eerder in de asielketen op te pakken zijn daarbij:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het stimuleren van vrijwilligerswerk door asielzoekers - Het ontwikkelen van een systematiek om in een vroeg stadium van de asielopvang de benodigde informatie over o.a. de competenties, diploma's en werkervaring van vergunninghouders in kaart te brengen, met het oog op toeleiding naar onderwijs en werk (screening). Door bij de koppeling van vergunninghouder aan de gemeente rekening te houden met het arbeidspotentieel van de vergunninghouder kunnen vergunninghouders sneller aan het werk komen. - De uitbreiding van de voorinburgering in het AZC. - Financiering van de meerkosten gerelateerd aan bijzondere bijstand door de verhoogde asielinstroom. Het Rijk voorziet hierin door middel van het partieel effect op het gemeentefonds. - Het beschikbaar stellen aan gemeenten voor 2016 en 2017 van in totaal € 140 miljoen additioneel participatiebudget, zodat gemeenten maximaal kunnen inzetten op de integratie en participatie van vergunninghouders. - Extra investering in de maatschappelijke begeleiding van vergunninghouders. - Het participatieverklaringstraject wordt een verplicht onderdeel van het inburgeringsexamen. - Het Rijk stelt een intertemporele tegemoetkoming beschikbaar in de kosten die gemeenten maken aan bijstandsuitkeringen <p>Met de voortgangsbrief (Tweede Kamer, vergaderjaar 2016-2017, 19637, nr. 2243) is uw Kamer geïnformeerd over de voortgang Integratie en participatie verhoogde asielinstroom .</p>	
<i>Belangrijkste punten voor 2017</i>	
<p>Het blijft de komende periode onverminderd de inzet van het kabinet om te zorgen voor goede en snelle integratie en participatie van de nieuwe vergunninghouders. Genoemde maatregelen worden in de komende maanden dan ook verder uitgerold en voortvarend uitgevoerd.</p>	
<i>Stand van zaken parlementaria</i>	
Niet van toepassing	

<i>Programma</i>	Religie en samenleving
<i>Maatschappelijke doelstelling</i>	
<p>Het programma Religie en Samenleving is verantwoordelijk voor de ontwikkeling en uitvoering van beleid ten aanzien van vraagstukken waar integratie raakt aan religieuze vraagstukken en/of organisaties. Daarbij wordt ingezet op het vergroten van de transparantie van organisaties en het voorkomen van gedrag dat de integratie belemmert. Het gaat hierbij om thema's als salafisme, buitenlandse beïnvloeding, de Turkse Religieuze Organisaties en Stromingen (TRSO's) en informeel onderwijs.</p>	
<i>Resultaten en relevante ontwikkelingen</i>	
<p>Salafisme en buitenlandse financiering</p> <ul style="list-style-type: none"> - Om de kennispositie en het vermogen van lokale overheden in relatie tot de driesporenaanpak (dialog, confronteren en handhaven) te versterken, is het kennisnetwerk van start gegaan. Inmiddels hebben 5 bijeenkomsten van het kennisnetwerk plaatsgevonden. Er staat er nog 1 gepland voor dit jaar. - De Expertise-unit Sociale Stabiliteit heeft 17 gemeenten individueel geadviseerd over casussen of andere vragen. - Op 27 oktober jl. hebben de ministers van Veiligheid en Justitie en Sociale Zaken en Werkgelegenheid met verschillende moskeekoepels, waaronder het CMO, aan tafel gezeten om het belang van transparantie verder te bespreken. - Convenant met koepelorganisaties (SZW): Vanuit de erkenning van het wederzijds belang van transparantie van (buitenlandse) financiering, maatschappelijk verantwoord handelen en autonomie van gemeenschappen, werken overheid en koepels toe naar vrijwillige afspraken, om transparantie en bewustwording over deze thema's binnen de gemeenschappen te vergroten, die zullen worden vastgelegd in een convenant. <p>Turkije</p> <ul style="list-style-type: none"> - De conclusies van het SCP onderzoek Werelden van verschil (eind 2015) waren aanleiding tot zorgen over de gebrekkige binding van relatief veel Turkse Nederlanders met de Nederlandse samenleving. - Na de coupoging in Turkije van 15 juli 2016 zijn de spanningen in de Turks Nederlandse gemeenschap toegenomen. - Het Kabinet heeft op 12 september een brief naar de Tweede Kamer gestuurd (Tweede Kamer, vergaderjaar 2016-2017, 32824, nr. 148) over de nasleep van de coupoging in Turkije en de acties die in gang zijn gezet. - Op 14 september heeft er op verzoek van Minister Asscher een spanningenoverleg plaatsgevonden met organisaties uit de Turkse gemeenschap waarbij zowel etnische als religieuze organisaties vertegenwoordigd waren. Alle deelnemers hebben benadrukt dat het van belang is dat spanningen die in Turkije bestaan niet moeten worden geïmporteerd en dat meningsverschillen niet moeten leiden tot spanningen, intimidatie of geweld. Alle organisaties hebben afstand genomen van bedreiging en intimidaties in de nasleep van de coupoging in Turkije en zijn bereid om hun achterbannen op te roepen beheerst om te gaan met meningsverschillen. Indien daar aanleiding toe is zullen betrokken partijen weer bij elkaar komen. - Momenteel wordt er naar aanleiding van een motie van de Tweede Kamer vervolgonderzoek uitgevoerd naar de vier grote Turks religieuze stromingen en organisaties door Radar Advies. - De Expertise-unit Sociale Stabiliteit monitort de ontwikkelingen in de Turkse gemeenschap. <p>Eritrea</p> <ul style="list-style-type: none"> - Op 30 juni jl. vond een plenair debat plaats over Eritrea en de lange arm van het Eritrese regime, mede in aanwezigheid van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, de 	

minister van Buitenlandse Zaken en de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie. Aanleiding was de Kamerbrief over de lange arm van het Eritrese regime en het achterblijven van de integratie van de Eritrese gemeenschap in Nederland. Naar aanleiding van dit debat zijn 11 moties aangenomen, waarvan 2 voor SZW.

- Wegens de zorgen van zowel de Tweede Kamer als de minister van SZW over de mate van integratie van Eritreeërs in Nederland, mogelijke oneigenlijke druk in de gemeenschap, de diasporabelasting en de rol van Eritrese (zelf)organisaties hierbij, heeft SZW de DSP-groep opdracht verleend hiernaar onderzoek te doen. Dit onderzoek wordt met een Kabinetsreactie voor de begrotingsbehandeling 2016 aan de Tweede Kamer aangeboden.

Informeel moskeeonderwijs

Een van de onderdelen bij actiepunt 21 uit het Actieprogramma Integrale Aanpak Jihadisme is het koranonderwijs, m.n. vergroten transparantie en komen tot een goed pedagogisch klimaat. De afgelopen maanden zijn vanuit S&I informele gesprekken gevoerd met diverse islamitische organisaties, enkele deskundigen, imams en oud-leerlingen van het moskeeonderwijs. Deze gesprekken hebben erin geresulteerd dat het bestuur van het CMO op 15 september jl. een expertmeeting heeft georganiseerd met alle partners van het CMO, aangevuld met SIORH en een deskundige van het moskeeonderwijs.

Belangrijkste punten voor 2017

Salafisme en buitenlandse financiering

- Het WODC voert in opdracht van het ministerie van Veiligheid en Justitie het onderzoek naar de uitvoering van de motie Zijlstra/Roemer (Tweede Kamer, vergaderjaar 2015-2016, 29 754, nr. 337) uit. Het onderzoek loopt en de resultaten worden opgeleverd in het voorjaar van 2017.
- In 2017 zal het eerder genoemde convenant over transparantie met de betrokken koepelorganisaties worden opgesteld en ondertekend. In het verlengde o.a. hiervan zal aan wetgeving worden gewerkt.

Turkije

- Uitvoering van acties in het kader van het debat over de nasleep coup poging Turkije en de brief over Turkse spanningen in Nederland (vergaderjaar 2016-2017, 32824, nr. 148).
- Oplevering van het TRSO onderzoek is gepland begin 2017.
- In navolging van ambtelijk overleg met gemeenten waar sprake is van spanningen in de Turks Nederlandse gemeenschap wordt er een bestuurlijk overleg met burgemeesters gepland.
- Er wordt ingezet op dialoog binnen de Turkse gemeenschap en daarbuiten gericht op het versterken van de (ver)binding met de Nederlandse samenleving
- Verkenning van de mogelijkheden Turkse imams beter voor te bereiden op hun komst naar Nederland. Hiertoe wordt ondermeer met buurlanden gekeken wat er is ontwikkeld en welke mogelijkheden er zijn in de Nederlandse context.

Eritrea

In bovengenoemde kabinetsreactie op het onderzoek van de SDP-groep zullen onderstaande acties voor 2017 nader worden toegelicht:

- De Expertise-unit Sociale Stabiliteit (ESS) gaat netwerken met Eritrese Nederlanders uitbouwen, onder andere om samenwerking en verbinding te creëren tussen Eritrese Nederlanders, gemeenten en lokale organisaties. Dit om de kennis en handelingsvaardigheid van gemeenten en maatschappelijke organisaties te vergroten bij de omgang met spanningen rondom de Eritrese gemeenschap.
- Het ministerie van SZW zal de ontwikkeling van een handreiking voor lokale overheden en hulpverlening met betrekking tot mogelijkheden en belemmeringen van de integratie van vluchtelingen afkomstig uit de Hoorn van Afrika onderzoeken.
- De ministeries van SZW en V&J onderzoeken de nut en noodzaak van een meldpunt, als

aanvulling op bestaande infrastructuur. Een dergelijk meldpunt zou zich richten op de Eritrese gemeenschap, laagdrempelig moeten zijn, het vertrouwen moeten hebben van de Eritrese gemeenschap en over de expertise moeten beschikken van de Eritrese problematiek.

Informeel moskeeonderwijs

In 2017 gaat CMO, in overleg met SZW, het volgende aanpakken:

- Een verkenning/quickscan van de huidige praktijk en welke knelpunten zich het meeste voordoen binnen het moskeeonderwijs;
- Een themadag organiseren met de achterban waarbij de begeleiders bij elkaar gebracht worden en in groepen worden verdeeld, zodat er kennis gedeeld kan worden en verschillende oplossingsrichtingen verkend kunnen worden;
- Onderzoek verrichten naar het pedagogisch klimaat binnen de moskeeën waarmee het CMO samenwerkt;
- Het opleiden van (young) professionals. Hierbij is het verstandig om met de koepels bij elkaar te komen en te verkennen op welke wijze hun eigen professionals (beter) opgeleid kunnen worden;
- Betrokkenheid van de ouders stimuleren;
- Het triggeren van de moskeeën en imams om met lokale organisaties zoals scholen samen te werken en eventueel lesmateriaal met elkaar uit te wisselen.

Stand van zaken parlementaria

Salafisme en buitenlandse financiering

Onderstaande moties zijn allen behandeld in de kamerbrief 'Concretisering aanpak salafisme' van d.d. 25 februari 2016 (Tweede Kamer, vergaderjaar 2015-2016, 29614, nr. 39):

- Motie Potters c.s.: Tweede Kamer, vergaderjaar 2015-2016, 32 824, nr. 112;
- Motie Roemer/Zijlstra: Tweede Kamer, vergaderjaar 2015-2016 29 754, nr. 337;
- Motie Knops, Tweede Kamer, vergaderjaar 2015-2016, 34 300, nr. 24;
- Motie Bontes, Tweede Kamer, vergaderjaar 2015-2016, 29 754, nr. 338;
- Motie Marcouch/Tellegen Tweede Kamer, vergaderjaar 2015-2016, 34 300, nr. 41;
- Motie Knops, Tweede Kamer, vergaderjaar 2015-2016, 29 924, nr. 134;
- Motie Azmani/Kuiken, Tweede Kamer, vergaderjaar 2015-2016, 19 637, nr. 2096;
- Motie Karabulut/Potters, Tweede Kamer, vergaderjaar 2015-2016, 29 754, nr. 343;
- Motie Karabulut/Potters, Tweede Kamer, vergaderjaar 2015-2016, 29 754, nr. 344.

Onderstaande moties zijn alle drie behandeld in de onlangs verzonden kamerbrief 'Ongewenste (buitenlandse) financiering van instellingen en activiteiten':

- Motie Sjoerdsma, Tweede Kamer, vergaderjaar 2015-2016, 29614 nr. 42;
- Motie Heerma/Karabulut, Tweede Kamer, vergaderjaar 2015-2016, 29614, nr. 45;
- Motie Segers-Zijlstra, Tweede Kamer, vergaderjaar 2016-2017, 34550 nr. 17.

Onderstaande twee moties zullen worden meegenomen in de kabinetsreactie op de motie Van Dam (Tweede Kamer, vergaderjaar 2014-2015, 29279 nr. 259). Het voornemen is om deze brief voor het einde van dit jaar aan de Kamer aan te bieden:

- Motie Sjoerdsma/Marcouch, Tweede Kamer, vergaderjaar 2015-2016, 29 614 nr. 48;
- Motie Marcouch/Sjoerdsma, Tweede Kamer, vergaderjaar 2015-2016, 29 614 nr. 46.

De motie Kuzu over wegnemen van het beeld dat de overheid inz. de islam met twee maten meet (ingediend tijdens plenaire debat invloed ultraorthodoxe moslims op 25 mei jl.) staat nog open en zal zo spoedig mogelijk worden afgegaan.

Turkije

De voortgang op de acties die in de brief van 12 september zijn beschreven

(Tweede Kamer, vergaderjaar 2016-2017, 32824, nr. 148) en de uitvoering van onderstaande moties zullen aan de orde komen in een brief die begin februari naar de Kamer wordt gestuurd:

- Motie Buma, Tweede Kamer, vergaderjaar 2016-2017, 32824, nr. 155;
- Motie Roemer, Tweede Kamer, vergaderjaar 2016-2017, 32824, nr. 157;
- Motie Azmani/ Karabulut, Tweede Kamer, vergaderjaar 2016-2017, 32824, nr. 163;
- Motie Azmani/Karabulut, Tweede Kamer, vergaderjaar 2016-2017, 32824, nr. 164.

Eritrea

Onderstaande moties worden behandeld in de eerder genoemde kabinetsreactie op het onderzoek van de DSP-groep:

- Motie Karabulut, Tweede Kamer, vergaderjaar 2015-2016, kamerstuk 22 831 nr. 122;
- Motie Azmani/Knops, Tweede Kamer, vergaderjaar 2015-2016, kamerstuk 22 831 nr.111.

Informeel moskeeonderwijs

Geen openstaande moties

<i>Programma</i>	Aanpak Jeugdcriminaliteit
<i>Maatschappelijke doelstelling</i>	
<p>Er is nog steeds een oververtegenwoordiging van migrantenjongeren in de criminaliteitscijfers. Met name de aanwas onder 12-minners en het aantal veelplegers is zorgelijk. Er bestaat handelingsverlegenheid t.o.v. jonge criminelen. Bij een deel van de criminele jongeren zijn de huidige interventies niet effectief en sluiten niet aan op hun leefwereld. Er is een gebrek aan opvoedingsvaardigheden, goede rolmodellen en succesverhalen in hun leefomgeving. Daarnaast is een overvloed aan verleiding van het snelle geld.</p> <p>Om die reden wordt ingezet op het aanpakken van jeugdcriminaliteit via:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het voorkomen van nieuwe aanwas door onder meer programma "Alleen jij bepaalt wie je bent" - Sportief preventieprogramma van MinVenJ gericht op risicojongeren uit achterstandswijken van het speciaal onderwijs en laagste niveaus van het VO. Dit programma wordt door SZW versterkt met twee trajecten: het vergroten van ouderbetrokkenheid en het versterken van de identiteitsvorming onder deze risicojongeren. Steeds minder ouders zijn betrokken bij de sportclub van hun kind, m.n. onder deze groep. Zij kunnen zich niet vinden in de traditionele clubs of weten niet wat het effect is van hun afwezigheid bij de vrijetijdsbesteding van hun kind. Daarnaast is er een probleem met problematische gedrag van jongeren op en rond het sportveld. - Terugdringen van recidive onder ex-gedeteneerde migrantenjongeren. Nazorg van maatschappelijk werk wordt aangevuld met maatjes en modernetwerken: Forsa! en Al Nour. De maatjes fungeren als rolmodellen die de jongeren in detentie en daarna nog een jaar in vrijheid bijstaan. De maatjes, van dezelfde leeftijd en achtergrond, hebben een positieve invloed op de jongere. 	
<i>Resultaten en relevante ontwikkelingen</i>	
<ul style="list-style-type: none"> - Door UvA is een effectstudie uitgevoerd naar de aanpak "Alleen jij bepaalt wie je bent". UvA constateert daarbij dat AJB effectief is "in het verminderen van gedragsproblemen, het bijdragen aan een adequatere vrijetijdsbesteding en heb hebben van minder delinquente vrienden". Daarbij wordt aangegeven dat de jongeren zelf AJB ook positief waarderen, en aangeven dat het positief effect heeft op "prosociaal gedrag en omgang met autoriteit". UvA concludeert op basis hiervan dat dit een eerste indicatie is dat AJB op langere termijn effectief kan zijn voor het voorkomen van delinquent gedrag. - In totaal nemen 22 verenigingen deel aan project ouderenbetrokkenheid. Bij verschillende verenigingen is ouderbetrokkenheid goed geregeld of begint goed op gang te komen. Personele wisselingen (nieuw bestuur, trainers, etc), kunnen het proces wel vertragen. - In het kader van de pilot uitrol Forsa! zijn tot nu toe 33 trajecten ingezet, waarvan 18 inmiddels zijn afgerond (overige 15 lopen nog). 16 van deze jongeren hebben een jaar lang begeleiding gehad van een maatje, zijn niet teruggevallen in de criminaliteit, en hebben hun leven op de rails. 	
<i>Belangrijkste punten voor 2017</i>	
<ul style="list-style-type: none"> - Het project ouderenbetrokkenheid wordt volgend jaar afgerond, waarna ingezet zal worden op ontsluiting en borging van de resultaten. - Ook het project versterken identiteitsvorming wordt afgerond, in de vorm van oplevering van een e-book. - In het kader van de pilot uitrol Forsa! worden in 2017 21 trajecten ingezet. - Gemeente Den Haag heeft besloten om de pilot Forsa te borgen: Forsa is nu onderdeel van de trajectinkoop van het Haagse Stadsdeel Escamp. Ook de gemeentes Almere en Delft treffen voorbereidingen om Forsa in beleidsuitvoering te borgen. 	
<i>Stand van zaken parlementaria</i>	
Niet van toepassing	

<i>Programma</i>	Integratie van Roma
<i>Maatschappelijke doelstelling</i>	
Aandacht voor de positie van Roma en Sinti In Nederland vanuit het generieke integratiebeleid, specifiek t.a.v. het vergroten van de toegankelijkheid van publieke instellingen.	
<i>Resultaten en relevante ontwikkelingen</i>	
<ul style="list-style-type: none"> - Met VenJ: afronding programma Aanpak Uitbuiting Roma kinderen (2014-2016) door met name in te zetten op de borging van de ontwikkelde beleids- en handelingsinstrumenten: <ul style="list-style-type: none"> o Nieuwe werkmethode voor professionals van het Leger des Heils : "samenwerken met Roma aan perspectief", inclusief training en leertraject. o Ontwikkeling en toepassing bestuurlijke Last onder Dwangsom Verzuim (in het kader van de leerplicht) gemeente Ede o Projecten/ontwikkeling werkmethode toeleiding naar werk van Lelystad en Enschede o Training Signalering kindruitbuiting (Roma) gezinnen voor onderwijsprofessionals o Handreiking voor professionals die werken met Roma (Veldhoven) - Om dialoog op lokaal niveau verder te bevorderen heeft het ministerie van SZW in 2015 drie dialoogbijeenkomsten (o.a. over discriminatie, onderwijs, en de situatie in Vlaanderen als buitenlands good practice) georganiseerd met een vijftal lokale bestuurders en een aantal Roma en Sinti. In 2016 is verder verkend hoe deze dialoog verder op lokaal niveau gestalte kan krijgen. - Op een aantal beleidsterreinen (onderwijs, wonen, gezondheidszorg, arbeidsmarkt, veiligheid) monitort het Kabinet de positie van Roma en Sinti in de Nederlandse samenleving. In 2016 zijn voorbereidingen getroffen voor het laten uitvoeren van een derde Monitor Inclusie in 2017 (na die van 2013 en 2015). - Ook heeft het ministerie van SZW verder ingezet op kennisontwikkeling binnen het netwerk van Roma- en Sinti-gemeenten door een kennisbijeenkomst te organiseren over dialoog en het perspectief vanuit Roma. Tevens wordt het Kennisplatform Integratie en Samenleving (KIS) actief betrokken bij verdere kennisontwikkeling mbt Roma en Sinti ten behoeve van (lokale) professionals. - Binnen internationale gremia als de EU (kennisbijeenkomsten National Roma Contact Point) en de Raad van Europa (Wergroep CAHROM), is expliciet aandacht gevraagd voor goed onderwijs voor Roma kinderen, en het tegengaan van huwelijksdwang, mensenhandel, en daarbij de eigen verantwoordelijkheid van Roma. Middels een door Nederland geïnitieerde werkgroep Roma kinderen (EU) en thematische werkbezoeken (Raad van Europa) over mensenhandel en huwelijksdwang zijn concrete voorbeelden en ervaringen hierover uitgewisseld. 	
<i>Belangrijkste punten voor 2017</i>	
In 2017 wordt de derde Monitor Inclusie uitgevoerd, en voorzien van een kabinetsreactie.	
<i>Stand van zaken parlementaria</i>	
Geen openstaande moties	

<i>Programma</i>	Pluriformiteit & Burgerschap
<i>Maatschappelijke doelstelling</i>	
<p>De Nederlandse democratische rechtsstaat is een belangrijk kader in onze pluriforme samenleving die steeds diverser wordt. De rechtsstaat biedt houvast aan alle burgers, ongeacht etniciteit, leefstijl, religie, sekse of land van herkomst. In het integratiebeleid heeft het thema grondrechten in een pluriforme samenleving een belangrijke functie. De samenleving verandert voortdurend door ontwikkelingen in binnen- en buitenland, dat maakt het debat over burgerschap en pluriformiteit doorlopend actueel. Dat geldt ondermeer daar waar mensen worden buitengesloten of worden aangetast in hun fundamentele vrijheden. Samenleven vraagt voortdurende aandacht en onderhoud en vraagt tevens een concretisering en operationalisering van de kernwaarden en verworvenheden van onze democratische rechtsstaat.</p>	
<i>Resultaten en relevante ontwikkelingen</i>	
<ul style="list-style-type: none"> - Project leerlingenparticipatie VO: Dit project waarbij op een tiental middelbare scholen is gewerkt aan een opzet waarbij leerlingen een rol spelen in de inrichting van het burgerschapsonderwijs op hun school is medio 2016 afgesloten. De opbrengsten van de pilot zijn breed gedeeld tijdens de SLO-conferentie Burgerschap in het Onderwijs op 19 januari 2016. Ook zijn de inzichten en tools breed beschikbaar gemaakt op de SLO burgerschapsportal http://burgerschapindeschool.nl/. - Project 'Dialogo als burgerschapsinstrument' waarin Diversion samen met verschillende lerarenopleidingen en het Nationaal Expertisecentrum Leerplanontwikkeling SLO een methodiek ontwikkelt en in de praktijk brengt om leraren in opleiding voor te bereiden op het moeilijke gesprek over burgerschapsthema's en reflectie op de rol van de docent. Over de uitkomsten van de pilot is de Kamer op 26 juni geïnformeerd (Tweede Kamer, Vergaderjaar 2015-2016, 34300-VIII, nr.153.). De methodiek wordt dit collegejaar, onder begeleiding van het SLO, bij de deelnemende opleidingen getest. Kennisdeling van de resultaten van het project te delen met andere lerarenopleidingen, zal ondersteund worden in de voorlopersgroep op het gebied van burgerschapsvorming en diversiteit in de lerarenopleidingen. - Pilot transformatieve school: Het project 'transformatieve school' is begin 2015 gestart ; een scholenproject met vmbo en mbo leerlingen in drie aandachtswijken (Feyenoord, Schilderswijk, Slotervaart) om de opwaartse mobiliteit van jongeren en de liftfunctie van de betrokken onderwijslocaties te versterken. Aan dit project is een wetenschappelijk onderzoek gekoppeld. Dit project loopt tot 30 november 2017. - Op 19 januari 2016 is door SLO een grote conferentie over burgerschap in het onderwijs georganiseerd. Bij deze conferentie zijn alle trajecten op burgerschap bij elkaar gebracht om kennis te delen en vooral vooruit te kijken. Vanuit SZW is een bijdrage geleverd vanuit het traject lerarenopleidingen, transformatieve school en de resultaten van lokale gesprekken rond rechtsstaat in de klas. 	
<i>Belangrijkste punten voor 2017</i>	
<ul style="list-style-type: none"> - Uitvoering van acties in het kader van de brief n.a.v. de motie van Dam inzake uitdragen gemeenschappelijke waarden en versterken onderlinge verbondenheid. Deze brief ontvangt uw Kamer binnenkort. - Nadere uitwerking van curriculum en versterking burgerschapsonderwijs door het Ministerie van OCW, als onderdeel van het traject onderwijsagenda 2032. 	
<i>Stand van zaken parlementaria</i>	
<p>Over de uitvoering van de motie van Dam wordt de Kamer via een separate brief geïnformeerd. Het voornemen is om deze brief voor het einde van dit jaar aan de Kamer aan te bieden. Motie van Dam: Tweede Kamer, vergaderjaar 2014-2015, 29279 nr. 259.</p>	

<i>Programma</i>	Aanpak discriminatie en sociale inclusie
<i>Maatschappelijke doelstelling</i>	
<p>De inzet op dit thema vanuit het Ministerie van SZW richt zich op:</p> <ul style="list-style-type: none"> - bevordering van kennis en bewustwording t.a.v. negatieve vooroordelen en discriminatie; - de aanpak daarvan door gemeenten, maatschappelijke organisaties, instellingen en werkgevers; - de versterking van de 'weerbaarheid' van jongeren en gemeenschappen tegen discriminatie en vooroordelen; - de zorg voor toegankelijkheid van discriminatievoorzieningen en verhoging meldingsbereidheid voor bepaalde groepen; - de uitvoering van het actieplan arbeidsmarktdiscriminatie. 	
<i>Resultaten en relevante ontwikkelingen</i>	
<p>Overkoepelend:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Er is op 22 januari 2016 een nieuw 'Nationaal Actieprogramma tegen discriminatie' naar uw Kamer verstuurd (Tweede Kamer, vergaderjaar 2015–2016, 30 950, nr. 84). Deze bevat zowel generiek als op specifieke gronden gericht beleid. Het programma bevat maatregelen gericht op preventie en bewustwording, versterking van en meer samenwerking tussen ketenpartners, stimulering van lokaal, breed discriminatiebeleid en de opzet van een gezamenlijk kennisprogramma. - Vanuit KIS zullen eind 2016 de uitkomsten van het onderzoek naar effectieve interventies ter voorkoming van discriminatie worden gepresenteerd. Hierin is onder meer onderzoek gedaan naar de wetenschappelijke onderbouwing van interventies rond dialoog, social media campagnes, rolmodellen en trainingen. Deze kennis zal onder meer beschikbaar worden gemaakt via de handreiking inclusie en discriminatie voor gemeenten die in het voorjaar van 2017 zal worden verspreid . - Om een impuls te geven aan de verdere uitrol van initiatieven gericht op meldingsbereidheid en weerbaarheid van gemeenschappen die met discriminatie te maken hebben, zal de landelijke koepel van ADV 's een trainingsmethodiek voor lokale sleutelfiguren ontwikkelen waarmee in drie gemeenten zal worden proefgedraaid. <p>Arbeidsmarkt</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uw Kamer is in het Actieplan arbeidsmarktdiscriminatie van 16 mei 2014 (Tweede Kamer, vergaderjaar 2013-2014, 29 544, nr. 523) geïnformeerd over specifieke maatregelen met betrekking tot het tegengaan van stereotypering, vooroordelen en de inzet op bevordering van culturele diversiteit op de werkvloer. Met de Voortgangsrapportage actieplan arbeidsmarktdiscriminatie van 3 november 2016 jl. is uw Kamer over de voortgang bij de uitvoering van het actieplan geïnformeerd (Tweede Kamer, vergaderjaar 2015–2016, 29 544, nr.48). - Om werk te maken van bewustwording is in 2016 door het Ministerie van SZW in samenwerking met het Ministerie van OCW in de periode mei tot juli een voorlichtingscampagne arbeidsmarktdiscriminatie gestart. Deze campagne richtte zich op de onbewuste vooroordelen die een rol kunnen spelen in de werving- en selectiefase. - In het kader van bewustwording over het belang van diversiteit en inclusie op de werkvloer ondersteunt SZW het project Diversiteit in Bedrijf van de Stichting van de Arbeid. Inmiddels hebben ruim 65 organisaties, publiek als privaat en zowel van grote omvang als mkb, het Charter Diversiteit ondertekend. - In het kader van de bevordering van een inclusieve overheid, hebben alle ministeries in 2016 het diversiteitscharter ondertekend. Zij zeggen daarmee toe actief werk te (blijven) maken en nieuwe maatregelen in te zetten op het gebied van diversiteitsbeleid binnen de organisatie. In 	

de voortgangsbrief arbeidsmarktdiscriminatie staat een impressie van de maatregelen die de ministeries inzetten in het kader van hun diversiteitsbeleid. Ook zijn er verschillende kennis uitwisselingsbijeenkomsten georganiseerd in samenwerking tussen de ministeries van OCW, SZW en BZK.

Social media:

- Het meldpunt internetdiscriminatie MiND heeft dit jaar concrete afspraken gemaakt met Twitter en Facebook, waardoor MiND snel met deze bedrijven kan schakelen om discriminerende uitingen verwijderd te krijgen. In samenwerking met Twitter heeft een training aan maatschappelijke organisaties plaatsgevonden, gericht op het spelen van een (effectievere) rol in het tegengaan van discriminatie op social media. Tijdens het Nederlandse voorzitterschap van de Europese Unie in de eerste helft van 2016 is er een gedragscode (Code of Conduct) voor het tegengaan van online hate speech afgesloten tussen de Europese Commissie en Facebook, Twitter, Google/Youtube en Microsoft. Deze gedragscode zorgt voor een snelle afhandeling van meldingen en het stimuleren van counterspeech.

Discriminatie in sport:

- Samen met de KNVB zal de landelijke antidiscriminatie campagne "zet een streep door discriminatie" in december 2016 ingezet worden in het voetbal. Hierbij zal onder meer aandacht worden gegeven aan de verschillende tools die de KNVB heeft ontwikkeld voor amateurclubs over hoe te handelen bij discriminatie en uitsluiting op en rond het veld.

Moslimdiscriminatie:

- Er is een vervolgonderzoek naar risico- en beschermingsfactoren moskeeën van UvA verschenen ("Incidenten bij moskeeën: risico en bescherming"). Dit onderzoek geeft inzicht in vraag waarom er bij sommige moskeeën wel en bij andere geen agressieve incidenten plaatsvinden. Met de NCTV zijn er gesprekken gevoerd over een handreiking veiligheid moskeeën.
- Onderzoek naar triggerfactoren moslimdiscriminatie onder jongeren is in uitvoering. Oplevering zal begin 2017 plaats vinden.
- Het mede vanuit SZW gefinancierde rapport van SPIOR over islamofobie is begin 2016 opgeleverd. De Kamer is hierover geïnformeerd in de brief Racisme en Moslimdiscriminatie van 29 september.
- Voor het vergroten van meldingsbereidheid, 'eigen kracht' en een versterking van lokale samenwerking wordt er een vijftal regionale bijeenkomsten georganiseerd waarbij vertegenwoordigers van gemeenten, politie, ADV's en moslimgemeenschappen bij elkaar komen om samenwerking verder te versterken. De begeleidingsopdracht hiervoor is verstrekt. Deze zullen in 2017uitvoering worden gegeven.
- Er wordt door het Inspraak Orgaan Turken (IOT) een project uitgevoerd t.b.v. het bespreekbaar maken van moslimdiscriminatie en antisemitisme binnen de Turkse gemeenschap (o.m. 26 bijeenkomsten door hele land). Oplevering eindrapport en evaluatie is voorzien voor juni 2017.

Antisemitisme

- Op 15 maart 2016 is een Ronde Tafel georganiseerd met sleutelfiguren vanuit de Joodse en islamitische gemeenschap met het doel het voorkomen van de doorwerking van het conflict tussen Israel en de Palestijnse gebieden.
- Project Inventarisatie en beschrijving good practices om rol en bijdrage vanuit sleutelfiguren beter inzichtelijk te maken en uitwisseling lokale projecten tussen steden te bevorderen vanuit de Expertise Unit Sociale Stabiliteit loopt tot eind 2016. In 2017 zullen de uitkomsten breder beschikbaar worden gemaakt.
- In 2016 is het traject 'Rechtstaat in de Klas': lokale bijeenkomsten voor leraren in het voortgezet onderwijs in verschillende regio's afgerond. De uitkomsten zijn breder verspreid tijdens de burgerschapsconferentie .

- Er is op Europees niveau aandacht gevraagd voor de aanpak van antisemitisme en moslimdiscriminatie tijdens het Nederlandse voorzitterschap.

Nederlandse invulling van het decennium voor mensen van Afrikaanse afkomst:

- Gedurende 2016 is het ministerie van SZW intensief in gesprek geweest met verschillende organisaties en burgers vanuit de gemeenschappen van Afrikaanse afkomst over een goede invulling van het decennium. Zo zijn er verschillende bijeenkomsten georganiseerd met ondermeer gevestigde organisaties, grassroots, de creatieve sector en jongeren.
- Op 25 oktober jl. heeft de lancering van het VN Decennium voor Mensen van Afrikaanse Afkomst plaatsgevonden. Deze zal worden gevolgd door een in nauwe samenwerking met burgers en maatschappelijke organisaties uit het veld georganiseerde publieksconferentie op 12 december in Amsterdam.
- Tijdens de lancering op 25 oktober is in samenwerking met het Kennisplatform Integratie & Samenleving de prijsvraag Decade Innovation Award gelanceerd. Deze prijsvraag is bedoeld om vernieuwende ideeën op te halen die bewustwording over anti-zwart racisme vergroten en vooroordelen tegengaan www.decadeinnovationaward.nl.
- Het CBS heeft diverse cijfers opgeleverd over de positie van mensen van Afrikaanse afkomst in Nederland. Betreffende tabellen zijn gevisualiseerd in dynamische grafieken waarin de ontwikkeling van de herkomstgroeperingen Surinaams, Antilliaans, Overig Caribisch en Sub-Saharisch zijn te volgen over de tijd.
<https://public.tableau.com/profile/publish/OverzichtsfigurenNederlandersvanAfrikaanseafkomst/Toelichting#!/publish-confirm>
- De SZW-website voor de sociale kaart voor mensen van Afrikaanse afkomst www.organisatiesafrikaanseafkomst.nl is sinds 28 juni 2016 online. Met deze website wordt beoogd een completer beeld te krijgen van het netwerk van maatschappelijke organisaties en actief betrokkenen die zich inzetten voor de positieverbetering van de Afrikaanse gemeenschappen in Nederland. De website wordt ook gebruikt om de informatie-uitwisseling te bevorderen.
- Het Ministerie van SZW heeft een verhalenwedstrijd van Inclusive Works medegefinancierd. De verhalen gaan over de gelijkwaardigheid van mensen met verschillende huidskleuren, in het bijzonder mensen van Afrikaanse afkomst en moeten bijdragen aan positieve ideeën en gevoelens over deze mensen. De prijs van deze wedstrijd, de uitgifte van de twee winnende verhalen als kinderprentenboek, is op 18 november 2016.
- Het Ministerie van SZW heeft een bijdrage geleverd aan de dit jaar voor het eerst vanuit het NiNsee georganiseerde Black Achievement Month.
- In 2016 is er een budget beschikbaar gesteld ter hoogte van €500.000,- voor educatieve projecten ten behoeve van bewustwording en ontwikkeling in het kader van het decennium voor mensen van Afrikaanse afkomst. Deze uitvraag voor projecten is breed opengesteld. Inmiddels is de voorgenomen gunning van de projecten bekend gemaakt.

Belangrijkste punten voor 2017

- M.b.t. het bestrijden van moslimdiscriminatie zullen bijeenkomsten plaatsvinden met migrantenorganisaties/ moskeebesturen, ADV's en politie, om moslimdiscriminatie lokaal te agenderen. Hierbij zal bredere bekendheid gegeven worden aan voorbeelden van goede samenwerking tussen de lokale actoren.
- Oplevering resultaten onderzoek triggerfactoren moslimdiscriminatie (geeft inzicht in mate/ oorzaken daarvan en factoren die kunnen leiden tot incidenten moslimdiscriminatie onder jongeren). Naar aanleiding van dit rapport en na overleg met betrokken partners zal besloten worden welke vervolgactiviteiten ter preventie van moslimdiscriminatie, in 2017 en verder, uitgevoerd worden.
- M.b.t. bestrijden antisemitisme zullen good practices sleutelfiguren opgeleverd en ontsloten worden.
- M.b.t. het decennium voor mensen van Afrikaanse afkomst zullen onder andere activiteiten

gericht zijn op het meer bekendheid geven aan de geschiedenis en de erfenis van de slavernij, waaronder de jaarlijkse slavernij herdenking.

- Kennisplatform Integratie & Samenleving doet in opdracht van het Ministerie van SZW nader onderzoek naar discriminatie bij het vinden van een stage door MBO-studenten.
- De landelijke campagne discriminatie is in 2015 door BZK gelanceerd. Het ministerie van SZW zal de campagne in 2017 invullen met het onderwerp social media.

Stand van zaken parlementaria

Hierbij informeer ik u, zoals toegezegd tijdens het Algemeen Overleg Discriminatie op 23 maart, over de uitvoering van de motie Bisschop (Tweede Kamer, vergaderjaar 2014-2015 34 166, nr. 17): de motie verzoekt de regering om, tijdens het Nederlandse voorzitterschap de aanpak van antisemitisme in Europa expliciet onderdeel te laten zijn van de gestelde prioriteit "een Unie die verbindt".

Tijdens het EU voorzitterschap heeft Nederland prominent aandacht gevraagd voor het tegengaan van discriminatie via verschillende kanalen. Hieronder treft u een overzicht aan.

De Raad Justitie en Binnenlandse Zaken heeft in juni jl. conclusies aangenomen over de bescherming van fundamentele rechten, met specifieke aandacht voor non-discriminatie en de noodzaak inclusieve samenlevingen en tolerantie te bevorderen. In de conclusies wordt o.a. gerefereerd aan de bijeenkomst van de werkgroep tegen haatcriminaliteit, welke in april 2016 plaatsvond en gericht was op het verbeteren van meldingen en aangiftes van discriminatie en de afhandeling van deze aangiftes. Onderdeel van het programma van deze werkgroep was een bezoek aan het Anne Frank Huis. Als side event tijdens de werkgroep tegen haatcriminaliteit heeft Nederland een bijeenkomst georganiseerd met de twee coördinatoren van de Commissie voor antisemitisme en moslimhaat en Nederlandse Joodse en Islamitische maatschappelijke organisaties. Deze coördinatoren zijn aangesteld n.a.v. het Commissie Colloquium over 'tolerantie en respect' op 1 en 2 oktober 2015, waar ik aandacht heb gevraagd voor toenemend antisemitisch geweld en moslimdiscriminatie en de Commissie heb opgeroepen om via een uitwisseling van ervaringen deze discussie verder te brengen.

Tevens kwam de High Level Group on Non-discrimination, Equality and Diversity op 7-8 juni bijeen om te spreken over discriminatie op basis van religie, met expliciet aandacht voor antisemitisme en moslimdiscriminatie.

Tot slot is tijdens de eerste bijeenkomst van de gedurende het Nederlands voorzitterschap opgerichte EU High Level Group on combating racism, xenophobia, and other forms of intolerance, gesproken over antisemitisme en moslimdiscriminatie in het bijzijn van Eurocommissaris Jourova en tal van maatschappelijke en internationale organisaties. Hierbij is een duidelijk signaal afgegeven vanuit de Europese Commissie om de aanpak van racisme en antisemitisme binnen de EU meer prioriteit te geven. De Europese Commissie heeft in dit kader op verzoek van Nederland onder meer toegezegd een inventarisatie te maken van de nationale strategieën en actieplannen van de lidstaten.

<i>Programma</i>	Zelfbeschikking
<i>Maatschappelijke doelstelling</i>	
<p>Op 6 januari 2015 is het actieplan zelfbeschikking naar de Tweede Kamer gestuurd (Tweede Kamer, vergaderjaar 2014-2015, 32 175, nr. 54). Het actieplan zelfbeschikking moet ertoe leiden dat mensen zich bewust zijn dat ze het recht hebben om zelf keuzes te maken over hun eigen leven, bijvoorbeeld bij keuzes die spelen bij school, opleiding, werk of vrije tijd, partnerkeuze, scheiding, religie etc. In Nederland mag je zijn wie je bent. Je hebt recht om zelf keuzes te maken over je eigen leven, zonder druk of dwang. Op 31 maart 2016 is een voortgangsbrief naar Tweede Kamer gestuurd (Tweede Kamer, vergaderjaar 2015-2016, 32 175, nr. 60). Actuele ontwikkelingen worden hieronder genoemd.</p>	
<i>Resultaten en relevante ontwikkelingen</i>	
<p>Praten over jouw keuzes</p> <ul style="list-style-type: none"> - Van 21 maart tot 21 april 2016 heeft de campagne praten over jouw keuzes gelopen www.pratenoverjouwkeuzes.nl. Doelgroep van de campagne zijn jongeren van 15-35 jaar en de sociale omgeving (gezin, familie, vrienden). - De campagne bestaat onder meer uit korte documentaires, blogs en geluidsfragmenten waarin jongeren vertellen over de keuze die zij gemaakt hebben, hoe ze dat gedaan hebben en wat het hen heeft gebracht. De campagne is gepromoot bij de doelgroep via sociale media, zoals facebook en youtube. Ook is gebruik gemaakt van vloggers die via wekelijkse videoboodschappen een grote achterban bereiken. Doel van de campagne is bewustwording creëren en mensen laten nadenken over het belang van keuzevrijheid. En, indien mogelijk, het gesprek hierover aangaan in de eigen omgeving. - De video's hebben 800.000 mensen uit de doelgroep bereikt en zijn goed bekeken. Op 7 november 2016 is de tweede campagneflight gestart met drie nieuwe video's. <p>Bespreekbaar maken van taboes</p> <ul style="list-style-type: none"> - Er is budget ter beschikking gesteld om in 2016 meer dialoogbijeenkomsten van migranten- en vluchtelingenorganisaties voor hun achterban te organiseren. Het gaat om 180 bijeenkomsten 2016. Hiermee wordt gestimuleerd dat de financiering voor hun voorlichtingsaanbod door andere partijen, zoals gemeenten, wordt overgenomen. <p>Trouwen tegen je wil</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ieder jaar voor de zomervakantie wordt de campagne "Trouwen tegen je wil" herhaald met informatie wat je moet doen als je bang bent te moeten trouwen tegen je wil of bang bent te worden achtergelaten in het buitenland. De campagne is er op gericht jongeren te informeren over waar ze terecht kunnen voor advies en hulp, namelijk bij een lokale Veilig Thuis. - De campagne heeft in 2016 gelopen van 25 april tot en met 25 mei. De campagne is online gevoerd waarbij een video centraal stond waarin een slachtoffer van huwelijksdwang haar weg vindt naar de website: www.trouwentegenjewil.nl. - De video is 584.179 keer uitgekeken, de bumper ad (verkorte video van 6 seconden) 516.933 keer. Daarnaast hebben de Facebook posts een uniek bereik van 547.631 gehad. De posts op facebook en instagram hebben 8.176 mensen geliked en gedeeld. Daarnaast is er 16.260 doorgeklikt door de website vooral via banners op sites die gericht zijn op de doelgroepen. <p>Een sterk en actief netwerk: Platform Eer & Vrijheid</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het platform Eer & Vrijheid is voor alle partijen die zich bezighouden met huwelijksdwang, achterlating, verborgen vrouwen, eengerelateerd geweld etc. Professionals en vrijwilligers die zich dagelijks inzetten om deze problemen aan te pakken kunnen kennis delen, netwerken, verbinden, maar ook onderwerpen agenderen. Dit kan op landelijke bijeenkomsten, kleinere 	

bijeenkomsten, maar ook digitaal www.eerenvrijheid.nl. Op 12 mei 2016 vond de halfjaarlijkse landelijke bijeenkomst plaats en op 8 december as waar het onder andere gaat over religieuze huwelijken.

Belangrijkste punten 2017

- Twee flights van de campagne praten over jouw keuzes in het voor- en najaar.
- Campagne Trouwen tegen je wil voor de zomervakantie.
- Onderzoek dilemma's in de hulpverlening zal voor de zomer naar de Tweede Kamer aangeboden worden.

Stand van zaken parlementaria

- Er is een onderzoek gestart naar dilemma's waarmee hulpverleners te maken hebben. De resultaten van het onderzoek worden voor de zomer 2017 verwacht. Dit naar aanleiding van een toezegging tijdens het AO huwelijksdwang en achterlating van 7 april 2016.
- Tijdens dit AO is tevens gevraagd of het mogelijk is seksuele diversiteit toe te voegen aan burgerschapsonderwijs op scholen. In december 2012 zijn kerndoel 38 voor het po en kerndoel 43 voor de onderbouw vo gewijzigd. Aan de formulering van de kerndoelen is toegevoegd "en leert respectvol om te gaan met seksualiteit en met diversiteit binnen de samenleving, waaronder seksuele diversiteit". Met het verplichten van de behandeling van deze onderwerpen is naar mijn mening seksuele diversiteit voldoende gewaarborgd in het burgerschapsonderwijs. Daarnaast is tijdens dit AO gevraagd om meer inzicht in effectiviteit van interventies op het gebied van preventie. KIS zal in 2017 door een literatuuronderzoek – aangevuld met beperkt veldonderzoek - werkzame elementen bij (voorlichtings)activiteiten om zelfbeschikking te bevorderen in beeld brengen. De uitkomsten kunnen worden benut om in de toekomst meer beredeneerde keuzen te maken rond de inzet van dergelijke activiteiten.

	Expertise-unit Sociale Stabiliteit
<i>Maatschappelijke doelstelling</i>	
<p>Het toenemend wij-zij denken in de publieke arena, en in concrete dagelijkse situaties, trekt een wissel op de mate waarin de samenleving veerkrachtig kan reageren op maatschappelijke spanningen. Het versterken van (praktijk) kennis over waar spanningen (op)spelen en hoe hier effectief mee omgegaan kan worden (zodanig dat het niet escaleert), is van groot belang. Dit betekent dat de noodzaak tot het bewegen in de haarvaten van de samenleving, weten wat daar speelt, het opbouwen van 'diepe praktijkkennis' over in en tussen welke netwerken spanningen / gebrek aan verbinding / vertrouwen bestaat, en hoe dit omgebogen kan worden, van nationaal belang is.</p> <p>Om hier invulling aan te geven is in 2015, als uitwerking van de herinrichting van de kennisfunctie integratie, en het actieprogramma jihadisme, de Expertise-unit Sociale Stabiliteit opgericht. Uit gesprekken met gemeenten, professionals en burgers is opgehaald dat er een grote behoefte bestaat aan kennis en expertise: inhoudelijke kennis over processen en inhoud van maatschappelijke spanningen en radicalisering, kennis over welke interventies werken, kennis over met wie je kunt / moet samenwerken en kennis die leidt tot juist handelen met duurzaam effect. De Expertise-unit Sociale Stabiliteit zet in op:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vergroten van de handelingsvaardigheid bij gemeenten, professionals en gemeenschappen (hoe om te gaan met spanningen en radicalisering) 2. Verbeteren van (vroegtijdige) signalering om escalatie van maatschappelijke onrust te voorkomen / de-escaleren 3. Werkwijze duurzamer veranderen, zodanig dat het werk van de ESS reproduceerbaar is en effect heeft <p>Om voornoemde doelen te bereiken biedt de ESS gemeenten, rijksoverheid, scholen, professionals en gemeenschappen op basis van adequate signalering praktijkkennis op maat over (de-escalatie van) maatschappelijke spanningen en radicalisering en denkt mee met deze partijen in wat ze ermee kunnen doen en met wie in hun netwerk ze dit kunnen uitvoeren (inclusief eigen handelen).</p>	
<i>Resultaten en relevante ontwikkelingen</i>	
<p>In 2016 zijn onder andere de volgende zaken uitgevoerd:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ontwikkeling interactieve tool Triggerfactoren, gericht op professionals om hen inzicht te geven in wat zij kunnen doen om radicalisering te voorkomen - De training en workshop 'Omgaan Met Extreme Idealen', over radicalisering vanuit een pedagogisch perspectief, is in de periode januari 2016 tot en met november 2016 aan circa 1170 professionals gegeven waaronder docenten, (wijk)agenten, jongerenwerkers, wijkteams en gemeenteambtenaren. - Leerkringen voor ca. 45 gemeenten over de preventieve aanpak van radicalisering - Kennisnetwerk voor gemeenten met betrekking tot spanningen omtrent de islamitische gemeenschap op lokaal niveau - Een drietal notities over Verontruste burgers, het rechtsextremistische landschap in Nederland, en de spanningen met betrekking tot de hoge instroom van vluchtelingen - Individuele advisering van circa 50 gemeenten over andere de Turkse spanningen, opbouwen van sleutelfigurennetwerken, radicalisering, rechtsextremisme, spanningen omtrent de islamitische gemeenschap 	
<i>Belangrijkste punten voor 2017</i>	
<p>In 2017 zullen onder andere de volgende zaken worden opgepakt:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Netwerkopbouw onder diverse gemeenschappen (waaronder Eritrese gemeenschap, Afro Caribische gemeenschap en Turkse gemeenschap), om spanningen vroegtijdig te signaleren en met de gemeenschappen zelf aan te pakken 	

- Training aan ca. 1800 professionals in Omgaan met Extreme idealen, omgaan met discriminatie, en omgaan met democratische dilemma's
- Ca. 100 Trainingen aan ouders in 10-15 gemeenten in het omgaan met radicalisering en opvoeding
- Kennisnetwerk islamitische gemeenschap 'effectief omgaan met actuele thema's
- Leerkringen aan gemeenten met betrekking tot radicalisering en maatschappelijke spanningen
- Individuele advisering van gemeenten over diverse spanningen en hoe daar effectief mee om te gaan

Stand van zaken parlementaria

Niet van toepassing

<i>Programma</i>	Kennisontwikkeling
<i>Maatschappelijke doelstelling</i>	
<p>Betrouwbare kennis vormt een de onderlegger voor de ontwikkeling en uitvoering van effectief beleid. Het ministerie van SZW ontwikkelt daarom kennis ten behoeve van de onderbouwing van het eigen beleid, maar stelt ook actief kennis beschikbaar aan derden, zoals gemeenten, zodat zij in staat zijn hun eigen verantwoordelijk zo goed mogelijk te nemen.</p>	
<i>Resultaten en relevante ontwikkelingen</i>	
<ul style="list-style-type: none"> - In 2016 is het in 2015 gestarte Kennisplatform Samenleving en Integratie (KIS) actief geweest. Dit instituut stelt op vraaggerichte wijze kennis beschikbaar aan partijen in het veld (zie: www.kis.nl); - In 2016 is, de 'buurtmonitor Integratie' geactualiseerd en uitgebreid met een tijdreeks die teruggaat tot 2009. Dit instrument geeft op buurniveau een landsdekkend beeld van de stand en ontwikkeling van de integratie. Het is toegankelijk via de website www.buurtintegratie.nl; - In 2016 is een nieuwe editie van het Survey Integratie Migranten (SIM2015) beschikbaar gekomen. Dit grootschalige databestand biedt inzicht in de mate van integratie van bevolkingsgroepen met een Antilliaanse, Marokkaanse, Nederlandse, Poolse, Somalische, Surinaamse, en Turkse achtergrond en vormt de basis voor onderzoek (o.a. van het SCP) in de komende jaren; - In 2016 heeft Regioplan een synthesestudie uitgevoerd naar de effecten van het integratiebeleid in de periode 2000 – 2015; - In 2016 is bij TNO een publicatie verschenen naar de arbeidsomstandigheden van verschillende generaties werknemers met migratieachtergrond, waarbij die positie wordt vergeleken met die van (vergelijkbare) werknemers met een Nederlandse achtergrond; - In 2016 is bij CBS het Jaarrapport Integratie 2016 verschenen, dat de meest recente monitoringinformatie bevat over de stand van de integratie; - In 2016 is bij het SCP de verdiepende studie verschenen naar de ontwikkelingen van maatschappelijke positie van bevolkingsgroepen met een migratieachtergrond ten opzichte van de totale en de qua achtergrond vergelijkbare bevolking met een Nederlandse achtergrond; - Bij de WRR is in 2016 het advies verschenen over de termen allochtoon en autochtoon; - In 2016 is de evaluatie van het LOM beschikbaar gekomen. 	
<i>Belangrijke punten voor 2017</i>	
<ul style="list-style-type: none"> - De Buurtmonitor Integratie zal met een nieuwe jaargang worden geactualiseerd; - Bij het SCP zal op basis van het SIM2015 een verdiepende studie verschijnen naar de positie van de bevolking met een Somalische achtergrond; - Bij het SCP zal op basis van het SIM2015 een verdiepende studie verschijnen naar de positie van de bevolking met een Poolse achtergrond; - De beleidsdoorlichting artikel 13 Samenleving en Integratie, zal in januari 2017 aan de Kamer worden aangeboden (Tweede Kamer, vergaderjaar 2015-2016, 30982, nr.23); - In 2017 vindt een tussenevaluatie plaats van KIS; - In 2017 start de replicatie van het onderzoek naar ervaren discriminatie uit 2013; - Binnen het kader van het interdepartementale meerjarige longitudinale onderzoek onder het cohort statushouders dat tussen 1 januari 2014 en 1 juli 2016 in Nederland is gearriveerd <ul style="list-style-type: none"> o komt bij het CBS een onderzoeksbestand beschikbaar over de asielinstream van het cohort 1 januari 2014 tot 1 juli 2016; o wordt door het SCP een grootschalig kwantitatief survey uitgevoerd onder de groep met een Syrische achtergrond; o wordt onder verantwoordelijkheid van het SCP een kwalitatieve studie verricht onder de groep met een Eritreese achtergrond; o verschijnt het eerste hoofdrapport (onder verantwoordelijkheid van SCP in 	

samenwerking met WODC, RIVM en CBS) over de maatschappelijke positie van dit cohort.

Stand van zaken parlementaria

De motie Karabulut/Marcouch over de terminologie allochtoon en autochtoon (Tweede Kamer, vergaderjaar 2015-2016, 32 824, nr. 125) is in de bij deze rapportage horende Voortgangsbried Agenda Integratie afgedaan.